
Lars Pålsson Syll: De ekonomiska teoriernas historia

Studentlitteratur, Lund, 1998.

Översiktsverk över de ekonomiska idéernas och teoriernas historia på svenska är sällsynta. Än mer sällsynta är de som skrivits av svenskar. I bokhandeln har Sandelin, Trautwein och Wundraks *Det ekonomiska tänkandets historia* funnits tillgänglig ett tag och nu kommit ut i en andra upplaga. Lars Pålsson Sylls *De ekonomiska teoriernas historia* är ett ambitiöst försök att förbättra statistiken.

Lars Pålsson Syll, verksam vid ekonomisk-historiska institutionen i Lund, har skrivit ett brett upplagt doktrinhistoriskt översiktsverk som avser att täcka in huvuddragen i hela den ekonomiska idéhistorien, från antikens första nedskrivna tankar i ämnet till nutidens olika teori-bildningar, såväl mainstream mikro och makro som neoinstitutionalism och feministisk ekonomi. Den breda ansatsen medför naturligtvis, trots bokens 430 sidor, att behandlingen av epoker, skolor och ekonomer blir begränsad och ibland väl summarisk. Trots vissa avsnitt av mer utförlig och analytisk karaktär, fungerar kanske boken främst som en mycket god översikt och inkörspport för vidare studier av den ekonomiska doktrinhistorien.

Ett mycket tilltalande drag är Pålsson Sylls ambition att till varje epok addera ett avsnitt om svenska ekonomers bidrag, från tidiga merkantilister som Berch och Nordencrantz till Dahmén och Svennilson. Dock saknas svenska representanter i kapitlet om den moderna mikroteorins utveckling. I motsvarande kapitel om den makroekonomiska teorin är det Stockholmskolan, Rehn och Meidner, som får stå för de senaste svenska inslagen.

Bokens uppläggnings följer den historiska kronologin, med undantag (som sig bör) för det inledande kapitlet som diskuterar det ekonomiska doktrinhistorieskrivandets dilemman. I detta kapitel diskute-

rar Pålsson Syll kortfattat de möjliga angreppssätt som bl a Mark Blaug katalogiserat och redovisar sitt val av ett huvudsakligen internt (absolutistiskt) perspektiv. Därefter följer en genomgång av några av de centrala metodologiska ansatserna som ackompanjerat den senare ekonomiska teorins utveckling: positivismen, Popper, Kuhn, McCloskey, o s v. Denna senare diskussion gäller här de studerade ekonomiska teoriernas förhållande till verkligheten, men kunde lika väl, vilket bör påpekas, appliceras på doktrinhistorikerns förhållande till sitt studieobjekt. Doktrinhistorikern studerar teorier och teoriers utveckling över tiden utifrån ett teoretiskt perspektiv, uttalat eller outtalat, någon rent beskrivande vetenskapshistoria gives icke. Därför vore det intressant att oftare explicit få ta del av den teori om teorier som tillämpas i doktrinhistoriska arbeten. En randanmärkning: begreppen "context of discovery" och "context of justification" har fått byta betydelse med varandra i avsnittet om Kuhn (s 23).

Den doktrinhistoriska genomgången börjar i Kapitel 2 med antikens tänkare: Hesiodus, Platon, Xenofon och Aristoteles och fortsätter via bibeln till kyrkofäderna och de medeltida skolastikerna. Kapitel 3 behandlar kortfattat den heterogena samling ekonomiskt sinnade skribenter som fått samsas under Adam Smiths beteckning Merkantilister. Kapitlet avslutas, liksom de flesta påföljande kapitel, med ett intressant avsnitt om samtida svenska ekonomiska tänkare och skribenter. Här porträtteras Risingh, Pufendorf, de tidigare nämnda Berch och Nordencrantz, samt Christiernin.

Epoken "mellan" merkantilisterna och Adam Smith behandlas under rubriken *Den klassiska ekonomins föregångare* i Kapitel 4. Petty och Cantillon följs av en

genomgång av huvuddragen i fysiokraternas ekonomiska teori. Turgot diskuteras separat som sig bör. Hans fyrstadieteori nämns kortfattat men kunde kanske varit värd en utförligare behandling, där den relaterats till den skotska historiska skolan. Scheffer och Chydenius får representera det svenska samtida ekonomiska tänkandet. Varje kapitel följs av en litteraturlista som naturligtvis inte är avsedd att vara heltäckande. När det gäller både fysiokraterna och Turgot är det dock förvånande att det enda arbete av Ronald Meek som nämns är hans sammanställning *Predecessors of Adam Smith*. Här borde finnas plats för hans arbeten om både fysiokraterna och Turgot.

I Kapitel 5 sammanfattas den klassiska nationalekonomin under namnen Adam Smith, Thomas Malthus, David Ricardo, Jean-Baptiste Say, John Stuart Mill, samt harmonieekonomerna Carey och Bastiat. Smith och Ricardo upptar merparten av kapitlet. Om Smith får en bred och översiktlig presentation, så är diskussionen om Ricardo mer analytisk och djupgående. Här lämnar författaren tillfälligt sin beskrivande ansats för att gå i polemik med Sraffas tolkning av Ricardos spannmålsmodell. Avsnittet markeras med en asterisk i boken, vilket indikerar en högre svårighetsgrad för läsaren. Bland de svenska ekonomer som presenteras i detta kapitel kan nämnas lundaekonomerna Carl Adolph Agardh och Jakob Lundell.

Kapitel 6 behandlar Marx och inleds med en kort beskrivning av de socialistiska utopisterna och de ricardianska socialisterna. Den översiktliga framställningen av Marx ekonomiska teori ger ett bra exempel på problemet med förhållandet mellan bredd och djup i boken. Den komprimerade framställningen är begriplig för den med förkunskaper, men är det möjligt att på ett fåtal sidor ge den oinsatte läsaren en rimlig chans att förstå grunderna i teorin? Förutom en kortfattad biografi diskuterar författaren här Marx historie- och samhällssyn, värdeläran, pengar, exploate-

ringsteorin, produktionspriser och transformationsproblemet, kapitalets koncentration, den industriella reservarmen, enkel och utvidgad reproduktion, samt kristeorin. Ingen skugga skall falla över framställningen, men det pedagogiska problemet att på ett begränsat utrymme sammanfatta och begripliggöra komplicerade teoribyggen framträder här klart. Parentetiskt kan nämnas att Pålsson Syll i diskussionen om transformationsproblemet intar positionen: "Att värde och produktionspriser inte sammanfaller innebär ingen inkonsistens i Marx värdeteori" (s 164).

Kapitel 7 behandlar den äldre och yngre historiska skolan i Tyskland och dess utlöpare i England, USA och Sverige. Kapitel 8 diskuterar den neoklassiska teorins uppkomst, dels bakgrunden hos föregångare som Cournot, Dupuit, von Thünen och Gossen, dels själva genombrottet med presentationsordningen Jevons, Menger, Marshall och Walras. Marshall är den som bereds störst utrymme av de fyra, vilket kan vara motiverat. Däremot är det svårare att förstå att Walras allmänna jämviktsansats klaras av på två sidor utan något närmare försök att beskriva hans modell. Walras betydelse för den ekonomiska teoriutvecklingen borde motivera en utförligare behandling. Bland andra generationens neoklassiker nämns bland andra J B Clark, Böhm-Bawerk och Frank Knight, men framför allt Knut Wicksell. Wicksell får i det avslutande avsnittet om neoklassicismen i Sverige en bred presentation som innefattar såväl biografiska data som hans ekonomiska-teoretiska bidrag och socialpolitiska engagemang. Även Cassel behandlas.

Institutionalismen är ämnet för kapitel 9. Tonvikten ligger på främst Veblen, men även Commons och Mitchell diskuteras relativt utförligt. I själva verket får var och en av dessa sig större utrymme tilldelat än Walras i föregående kapitel. De flesta standardverk i ekonomisk doktrinhistoria har en annan disposition. Å andra sidan kan man se det som en fördel att

Pålsson Syll väljer att lyfta fram ekonomer och skolor som inte tillhört mittfåran i teoriutvecklingen. Ett bra exempel på detta är kapitlets avslutande presentationer av Johan Åkerman och Gunnar Myrdal. Myrdal kan väl anses vara relativt välbekant för många, men Åkermans bidrag har vanligtvis hamnat i skuggan av den mer ryktbara Stockholmsskolan. De senaste åren har visserligen Åkerman behandlats mer utförligt i litteraturen men Pålsson Sylls presentation av hans grundläggande idéer är säkert behövlig.

Den moderna mikro- och den moderna makroteorins utveckling behandlas i kapitel 10 respektive 11. Kapitlet om mikroteorin inleds med en kortfattad diskussion om teorin för icke-perfekt konkurrens. Därefter behandlas relativt kortfattat den ordinala nyttoteorins genombrott på 30-talet, Samuelsons teori om avslöjade preferenser, teorin om förväntad nytta, human kapitalteorin och teorier om företaget. Mer utförlig, och kritisk, belysning ges spelteorin, välfärdsteorin (där framförallt Coase-teoremet avhandlas) och teorin om samhällliga val. Kapitlet avslutas med en kritisk betraktelse över vad Pålsson Syll kallar "matematiseringstrenden" inom ekonomisk teori. I vad mån författarens framställning av den moderna mikroteorins utveckling är rättvisande eller ej finns knappast utrymme att diskutera här. Man kan dock notera en genomgående kritisk, eller åtminstone skeptisk, hållning till delar av denna utveckling. En sådan hållning är säkert motiverad i många fall, men reser frågan om författaren bör redovisa sina värderingar för att undvika risken att det egna synsättet framstår som det allmänna synsättet bland ekonomer.

Kapitlet om den moderna makroteorins utveckling inleds naturligtvis med en genomgång av Keynes teoretiska bidrag. Därefter följer i kapitlets första del nykeynesianismen, inkluderande den neoklassiska syntesen, postkeynesianismen, som ges relativt stort utrymme, samt stockholmsskolan. Den senare får en oväntat

kortfattad presentation som dock behandlar det grundläggande: den dynamiska ansatsen, Myrdals *ex ante-ex post*, Lindahl, periodanalysen, Svernilsons planteori och Lundbergs konjunkturteori. Även förhållandet mellan Keynes och stockholmsskolan berörs något. Det svenska inslaget avslutas med en kort redogörelse för Rehn och Meidners bidrag och den svenska modellen. Andra delen av kapitlet behandlar relativt översiktligt Milton Friedman och monetarismen, den nyklassiska teorin och rationella förväntningsantagandet samt på några sidor en summarisk genomgång av tillväxtteorins utveckling från Harrod-Domar fram till endogen tillväxtteori och teorin om långa vågor.

Det avslutande kapitel 12 heter Modern heterodox teori. Här inryms en disparat samling tänkare och skolor från Ludvig von Mises och den österrikiska skolan via moderna institutionalistiskt påverkade inriktningar, marxism och analytisk marxism (där författaren går i polemik mot den senare), Sraffa och neoricardianerna som får en utförlig behandling, public choice, neoinstitutionalism, ekologisk ekonomi, räntefri ekonomi, feministisk ekonomi, för att slutligen landa hos två svenska heterodoxa tänkare: Erik Dahmén och Ingvar Svernilson. Trots den vildsint spretande karaktären hos detta avslutande kapitel måste man ge författaren en eloge: här finns en utmärkt utgångspunkt för den som vill orientera sig och kanske gå vidare i studiet av någon eller några av de mindre etablerade idéströmningar som rymms inom modern ekonomisk teori.

Som avslutande kommentar kan jag bara framhålla att bokens styrka och svaghet ligger i dess breda ansats. Om Pålsson Syll valt att begränsa sig hade man förlorat bredden. Nu kan man ibland tycka att man förlorar djupet i framställningen. Som allmänbildande läsning och som utgångspunkt för fördjupade studier kan boken självklart rekommenderas.

Fil dr ULF GRÖNKVIST

Institutionen för ekonomi, Högskolan i Halmstad